

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง 'ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลกระทบต่อการเขียนบทละครโทรทัศน์ไทย' เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลส่วนใหญ่ที่ได้มานั้นล้วนมาจากการสัมภาษณ์ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์จำนวน 9 ท่าน ซึ่งเป็นละครโทรทัศน์ที่ได้ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 5 และช่อง 7

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

๑ ปัจจัยเชิงพาณิชย์ ในแง่ของการที่ละครโทรทัศน์เป็นพาณิชย์ศิลป์และเป็นการประกอบธุรกิจอย่างหนึ่ง

จากแนวคิดสื่อสารการแสดงและสุนทรียภาพ กล่าวไว้ว่า การแสดงย่อมมีสาร (Message) ที่จะส่งไปให้ผู้ชมอยู่เสมอ ไม่ว่าจะในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง นอกจากนั้นสิ่งที่จะขาดไปเสียไม่ได้ก็คือ สุนทรียะของการรับชมที่ผู้ส่งสารต้องสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้ เนื่องจากมนุษย์ย่อมต้องการความเพลิดเพลินเจริญใจ จากรสแห่งนาฏกรรมซึ่งมีอยู่มากมายหลายชนิด ทั้งรสแห่งความรัก รสแห่งความขง หรือรสแห่งความกลัว เป็นต้น นั่นจึงทำให้นาฏกรรมต้องมีการสร้างสรรค์เรื่องราวให้มีหลากหลายเพื่อดึงความสนใจของผู้ชมไว้ให้ได้ตลอดเวลา ทั้งนี้กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2545: 56 – 69) ได้อธิบายถึงความสำราญที่สื่อสร้างให้กับผู้ชมว่าเป็นด้วยสาเหตุ ดังนี้

1. สุขใจได้พาดีน
2. บันเทิงใจเพราะได้โศกสลด
3. สุขใจที่ได้จินตนาการ
4. สนุกสนานเพราะสมจริง
5. สุขใจที่ได้เลียนแบบ
6. บันเทิงใจได้ใช้อำนาจในการจ้องดู
7. สุขใจเพราะได้สร้างสรรค์หรือต่อต้าน

นั่นจึงใช้อธิบายได้ว่าเหตุใดผู้เขียนบทจึงต้องเปลี่ยน theme ให้เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรัก ต้องเพิ่มตัวตลก เพิ่มบทให้ตัวร้ายหรือนางอิจฉา สร้าง conflict สร้างอุปสรรคให้กับตัวละครเอก เหล่านี้

เป็นต้น ทั้งนี้ก็เนื่องจากผู้ชมนั้นมักจะ identify ตัวเองเข้ากับตัวละครเอก จึงเหมือนกับได้ร่วมรับรู้ความรู้สึกเดียวกันกับตัวเอกไปด้วย ดังนั้น จึงเป็นเรื่องธรรมดาอยู่เองที่การเขียนบทนั้นต้องมีหลากหลาย เพื่อดึงความสนใจของผู้ชมโทรทัศน์ (ซึ่งสามารถเปลี่ยนช่องได้ตลอดเวลา)

การสร้างตัวละคร ตัวร้าย ตัวอิจฉาขึ้นมา ก็เพื่อให้มันทำหน้าที่ของการสร้างรสชาติที่หลากหลายให้กับละคร คือ ให้เกิดความขบขัน เกิดความชิงชัง และร่วมลุ้นไปกับตัวละคร ได้ร่วมซาบซึ้งกับความรักที่แท้จริงของพระเอกนางเอกในขณะที่ชีวิตจริงอาจไม่เคยได้สัมผัส หรือการได้มีโอกาสร้องไห้เพื่อตัวละครปนๆ กับความเศร้าในชีวิตของตัวเอง เป็นต้น เท้ากับว่าผู้เขียนบทต้องทำการดัดแปลงบทให้สนองตอบความต้องการนี้ของผู้ชมให้ได้ เพื่อให้ละครมีเรทติ้งสูง สปอนเซอร์ก็หลังไหลเข้ามาอย่างมากมาย สถานีก็พอใจ

๑ ปัจจัยเชิงพาณิชย์อื่นๆ

ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลกระทบต่อการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง *เขาวานให้หนูเป็นสายลับ*

ผู้จัดเป็นผู้กำหนดแนวเรื่องและบอกความต้องการให้เพิ่มบทเด่นให้กับนักแสดงบางคนไว้เพื่อเป็นกรอบกว้างๆ เมื่อผู้เขียนบทรับทราบข้อกำหนดแล้ว จึงมาสร้างสรรค์ส่วนที่ขาดหรือตัดทอนส่วนที่ขัดกับแนวเรื่องออกไป โดยยึดเพียงโครงเรื่องเดิมของบทประพันธ์ไว้เท่านั้น เนื่องจากผู้เขียนบทเป็นผู้ที่ชอบพัฒนาเรื่องด้วยตัวเองมากกว่าทำตามบทประพันธ์อย่างเคร่งครัด เช่น ตัวละครบางตัวดูไม่มีเหตุผล ก็แก้ไขให้สมเหตุสมผลมากขึ้น หรือตัดตัวละครที่ขาดสีสันและไม่มีผลต่อการดำเนินเรื่องออกไป และเพิ่มตัวละครที่ช่วยสนับสนุนแนวเรื่องตลกให้มากขึ้น เพื่อช่วยเดินเรื่องและสร้างแก๊กให้หลากหลาย ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะของการเขียนเพื่อดึงดูดกลุ่มผู้ชม แต่เมื่อบทถูกนำไปถ่ายทำ ผู้กำกับและผู้จัดเข้าไปแทรกสินค้าไว้ในเนื้อละคร (Tie-In) โดยพิจารณาว่าฉากไหน ใช้สินค้าชนิดใดของสปอนเซอร์ได้บ้าง ชนิดไหนสามารถให้นักแสดงถือหรือใช้งาน ชนิดไหนใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบฉาก เป็นต้น

สรุปได้ว่า ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลต่อบทละครโทรทัศน์เรื่อง *เขาวานให้หนูเป็นสายลับ* ก็คือ การเอาใจตลาดผู้ชม และการหาสปอนเซอร์มาช่วยเพิ่มผลกำไร

และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลจำเพาะ ทำให้เห็นได้ว่าสัดส่วนของค่าตัวนักแสดงนั้นค่อนข้างสูง ทั้งยังมีค่าลิขสิทธิ์บทประพันธ์ ค่าจ้างเขียนบท ค่าจ้างทีมงาน ฯลฯ การจัดสรรงบประมาณได้กำไรไม่มากนัก ทั้งนี้จะสังเกตเห็นได้ว่า มีชื่อสปอนเซอร์และผู้สนับสนุนรายการอยู่มากมาย และในเรื่องนี้ก็

มีการใส่ Tie-In อยู่บ้าง เช่น การให้นักแสดงใช้โทรศัพท์มือถืออิริคสันทั้งเรื่อง เป็นต้น ก็น่าจะเป็นรายได้เพิ่มเติมที่ช่วยเพิ่มผลกำไรให้กับบริษัทได้พอสมควร

ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลกระทบต่อการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง มณีหยาดฟ้า

ผู้จัดเป็นผู้กำหนดแนวเรื่องและบอกถึงข้อจำกัดของนักแสดงนำไปเป็นกรอบ ผู้เขียนบทต้องหลีกเลี่ยงข้อจำกัดเหล่านั้นและสร้างเหตุการณ์ใหม่ รวมทั้งบุคลิกของตัวละครให้เป็นแบบไทยๆ ที่คุ้นเคยกัน โดยพยายามคงพล็อตหลักๆ ของบทประพันธ์ไว้ให้ได้มากที่สุด การดัดแปลงจึงเป็นไปในเรื่องของการทำให้ subplot สนุกและน่าติดตาม เน้นความสวยงามและเสน่ห์ของนักแสดง

สรุปได้ว่า ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลต่อบทละครโทรทัศน์เรื่อง มณีหยาดฟ้า ก็คือ การเอาใจตลาดผู้ชมเป็นหลัก

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลจำเพาะ จะเห็นได้ชัดว่า ผู้จัดค่อนข้างมั่นใจในฝีมือการดึงคนดูของนักแสดงและบทประพันธ์ที่เลือกมาอย่างดีแล้วว่าติดตลาดแน่นอน และมีการบริหารงบประมาณอย่างดีเยี่ยม จึงไม่มีลักษณะของสินค้า Tie-In เลย

ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลกระทบต่อการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง หงส์เหนือมังกร

ผู้ผลิตและผู้กำกับตีความบทประพันธ์ใหม่และถ่ายทอดความคิดนั้นให้ผู้เขียนบทรับทราบ ดังนั้น หน้าที่ของผู้เขียนบทจึงต้องเล่าเรื่องให้เป็นไปตาม theme ที่ผู้กำกับตีความไว้ คือ ต้องการเล่าถึงชีวิตของผู้หญิงธรรมดาที่ต้องการสร้างชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นกับชายที่ตัวเองรัก แต่ชีวิตต้องมาผกผันด้วยภาระหน้าที่การเป็นเจ้าแม่ โดยที่ผู้เขียนบทสามารถใช้ความคิดและวิธีการเล่าเรื่องที่ตัวเองต้องการได้ เช่น การเล่าเรื่องดีเล็กจากมุมมองของสร้อย การเล่าเรื่องหลิวจากมุมมองของอาใจ เป็นต้น แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้กรอบ theme ที่วางไว้ ซึ่งเป็น theme ที่สร้างขึ้นมาจากความคิดใหม่ นั่นจึงทำให้บุคลิกภาพบางส่วน of ตัวละครเปลี่ยนแปลงไป อาทิเช่น เปลี่ยนหลิวให้กลายเป็นเด็กสาวธรรมดาที่เพื่อฝันถึงความรัก มิใช่ลูกสาวเจ้าพ่อที่เคยชินกับวงการนักแสดงเป็นอย่างดี หรือ ดีเล็กที่มีความดีบางอย่างอยู่บ้าง หาใช่เด็กหนุ่มที่บ๊อบบี้ เลือดร้อนแต่เพียงอย่างเดียวไม่ เป็นต้น และผู้เขียนบทยังต้องเปลี่ยนให้ตัวละครเอกเป็นผู้ลงมือกระทำสิ่งต่างๆเอง มิเช่นนั้นบทบาทของตัวเอกจะมีเพียงการสั่งให้ลูกน้องไปจัดการ ซึ่งจะขาดความน่าสนใจ น่าติดตาม เนื่องจากผู้ชมมักชอบดูพระเอกหรือนางเอกมากกว่าตัวประกอบ นอกจากนี้ ปัจจัยเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่ายก็มีส่วนทำให้บทมีอาจดำเนินไปตามที่จินตนาการไว้ เพราะข้อจำกัดของสถานที่ เช่น ค่าเช่าแพ่งหรือการห้ามกระทำสิ่งที่ทำให้เสื่อมเสีย

ภาพลักษณ์ของสถานที่ไป เป็นต้น อีกทั้งเมื่อมีการถ่ายทำ บทจะถูกผู้กำกับพิจารณาหาฉากที่สามารถแทรกสินค้าของสปอนเซอร์ ซึ่งเป็นรายได้เพิ่มเติมส่วนหนึ่งของการผลิต เพื่อให้เกิดผลกำไรสูงสุด และท้ายสุดก็คือการที่ผู้ผลิตเล็งเห็นว่าละครได้รับความนิยมอย่างมากมาย จนตัดใจยึดเรื่องแบบประหยัด กล่าวคือ ใช้ภาพเก่าๆ มาฉายซ้ำประกอบเพลง โดยดึงความรู้สึกของผู้ชมต่อไปให้นานที่สุดเท่าที่พอจะทำได้ เพื่อให้รายได้จากการขายเวลาโฆษณาเพิ่มมากขึ้น

สรุปได้ว่า ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลต่อบทละครโทรทัศน์เรื่อง *หงส์เหนือมังกร* ก็คือ การเอาใจตลาดผู้ชม การหาสปอนเซอร์ การยึดเรื่องแบบไม่ลงทุนเพื่อช่วยเพิ่มกำไร และงบประมาณค่าใช้จ่ายที่จำกัดเพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลจำเพาะ จะสังเกตได้ว่าละครของบริษัทจะมีสปอนเซอร์ที่เข้ามาเป็น Tie-In อยู่ค่อนข้างมาก เช่น การให้ตัวละครมือปืนตีมนมไทย – เดนมาร์ก การหิววังนกกก็อดซ์ไปเยี่ยมตัวละครที่ป่วย การวางขวดโคโลญจน์ทรอสไวในห้องน้ำ การที่ตัวละครซื้อยาสิฟีนออร์ลเมด หรือให้ตัวละครตีมโค้กในเนื้อเรื่อง เป็นต้น

ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลกระทบต่อการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง *มัสยา*

ผู้จัดกำหนดลักษณะงานที่ต้องการ เช่น บทพูดที่ไม่ยาวเกินไป ต้องการให้เพิ่มตัวละคร บอกข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ ต้องการบทตัวร้ายที่ร้ายมากๆ เป็นต้น แต่สิ่งที่ไม่คาดคิดกลับกลายเป็นการที่นักแสดงที่ผู้จัดต้องการให้มาเป็น 'ตัวชาย' ของเรื่องเกิดไม่พอใจบทของตัวละครที่ไม่เด่นและดูไม่ดีเท่าไรนัก อย่างไรก็ตามผู้จัดก็ต้องการนักแสดงคนนี้อยู่ดี ผู้เขียนบทจึงมีหน้าที่ที่จะต้องเปลี่ยนน้ำหนักของเรื่องให้เป็นที่พอใจของนักแสดง กล่าวคือ เดิมทีนั้นบทประพันธ์จะให้ความสำคัญกับบทนางเอกมากกว่า ผู้เขียนบทก็ต้องปรับลดเรื่องราวของตัวละครเอกฝ่ายหญิงลงไป และเพิ่มบทให้ตัวละครฝ่ายชายให้มากขึ้น นอกจากการลดบทของนางเอกแล้ว ผู้เขียนบทยังทำให้นางเอกไม่เก่งและเลิกลอยจนเกินไป อีกทั้งยังเพิ่มบทตัวร้าย ตัวอิจฉาเข้าไปให้ช่วยสร้างอุปสรรคที่ตัวเอกจะต้องฝ่าฟันไปเพื่อไม่ให้เรื่องราวราบเรียบจนเกินไป ต้องปรับบทให้ร่วมสมัยมากขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้ทั้งนั้นจะเน้นการเขียนบทตามบุคลิกของนักแสดงเป็นหลัก หน้าที่ของผู้เขียนบทคือปรับบทให้เข้ากับนักแสดงให้ได้ ที่สำคัญ ผู้เขียนบทต้องรับทราบปัญหาเรื่องงบประมาณของผู้จัดด้วย เพื่อช่วยหาทางลดค่าใช้จ่าย หรือการปรับเปลี่ยนบทกะทันหันตามสถานที่ถ่ายทำที่ผู้จัดระบุมา

สรุปได้ว่า ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีต่อบทละครโทรทัศน์เรื่อง *มัสยา* การเอาใจตลาดผู้ชมเพื่อเพิ่มกำไร และงบประมาณที่จำกัด การตอบแทนผู้สนับสนุนทำให้ต้องเปลี่ยนบทบาทตามสถานที่ที่ให้การสนับสนุนเพื่อช่วยลดต้นทุน

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลจำเพาะ จะเห็นได้ว่าผู้จัดยังเป็นมือใหม่ แม้เรื่องที่เลือกมาผลิตจะเป็นเรื่องที่มีชื่อเสียงอยู่แล้วก็ตาม แต่ผู้จัดซึ่งควรจะต้องมี power มากพอที่จะติดต่อนักแสดงดังๆ มาเล่นให้ได้พอประมาณ กลับหาได้เพียงนักแสดงหน้าใหม่ กับนักแสดงอาวุโสเท่านั้น

ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลกระทบต่อการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง *รักประกาศิต ภูษิษย์-นริศรา*

ผู้ผลิตคัดเลือกเอาบทประพันธ์เก่ามาผลิต โดยต้องการให้ผู้เขียนบทรวมบทประพันธ์ 2 ภาคให้ออกมาเป็นละครความยาว 14 – 15 ตอนจบให้ได้ ผู้เขียนบทจึงต้องตัดเนื้อหาและตัวละครที่ไม่จำเป็นออกไป เหลือไว้เพียงตัวละครที่ช่วยพัฒนาเรื่องเท่านั้น จากนั้นก็ต้องมาปรับการเล่าเรื่องให้กระชับจับใจ ทันใจผู้ชมมากขึ้น รวมทั้งเพิ่มรสชาติและสีสันให้กับเรื่องซึ่งค่อนข้างจืดชืด อาทิเช่น การเพิ่มบท 'คู่กัด' ของพระเอกนางเอกที่เจอกันทีไรเป็นต้องปะทะคารมกันอย่างเอาเป็นเอาตายเท่านั้น หรือเพิ่มบทคนรับใช้ที่จู้จี้จ้านและลามปามเจ้านาย เป็นต้น นอกจากนี้ การคำนึงถึงงบประมาณค่าใช้จ่ายให้กับผู้ผลิตก็เป็นสิ่งที่ผู้เขียนบทต้องช่วยดูแลให้กับผู้ผลิตด้วย เป็นต้นว่า การควบคุมจำนวนตัวละครและฉากใหญ่ๆ ไม่ให้มากเกินไป การดูแลสัดส่วนของจำนวนฉากและค่าเช่าสถานที่ให้คุ้มค่ามากที่สุด และเมื่อบทถูกนำไปใช้ถ่ายทำ การหารายได้เพิ่มเติมจากการเสนอ Tie-In กับเจ้าของสินค้าบางตัวเพื่อแลกเปลี่ยนกับการให้เงินสนับสนุน

สรุปได้ว่า ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลต่อบทละครโทรทัศน์เรื่อง *รักประกาศิต ภูษิษย์-นริศรา* ก็คือ การเอาใจตลาดผู้ชมและการหาสปอนเซอร์เพื่อเพิ่มผลกำไร และงบประมาณค่าใช้จ่ายที่จำกัดที่ช่วยลดต้นทุน

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลจำเพาะ จะเห็นได้ชัดว่าบริษัททำทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดผลกำไรสูงสุดและการหาทางลดค่าใช้จ่ายที่ไม่ควรเกิดลงไปด้วยอีกทาง กล่าวคือ ในส่วนของกำไรนั้น ทางบริษัทต้องได้รับทั้ง 2 ทาง คือ จากสถานีและจาก Tie-In ด้วย ซึ่งในเรื่องนี้ ผู้วิจัยพบว่า มีการใส่ Tie-In อยู่มากมายทีเดียว เช่น การจัดวาง *ไวไว* หรือ *น้ำผลไม้ มาลี* ไว้เต็มห้องครัว การให้ตัวละครดื่มกาแฟที่ชงใส่ถ้วยแดงของเนสกาแฟ การถ่ายให้เห็นป้ายเบปซี่และให้ตัวละครดื่มเบปซี่ เป็นต้น

ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลกระทบต่อการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง *เจ้าสัวน้อย*

ผู้ผลิตกำหนดจำนวนตอนมาให้ แต่เมื่อผู้เขียนบทได้อ่านบทประพันธ์แล้วรู้สึกว่เนื้อเรื่องไม่พอสำหรับที่จะทำเป็นละครที่มีความยาวตอนตามที่ผู้ผลิตต้องการ ดังนั้น ผู้เขียนบทจึงต้องต่อเติม - ขยายเรื่องโดยอิงจากบทประพันธ์และใช้วิธีการเพิ่มตัวละครสีสันที่เข้ามาช่วยเหลือความรู้สึกของตัวเองผ่านทางตัวละครนี้ อีกทั้งยังเป็นตัวละครที่ช่วยสร้างความสนุก ความขบขันให้กับเรื่องได้อีกด้วย รวมทั้งจะต้องหาเหตุให้พระเอกนางเอกต้องพบเจอกันอยู่เสมอๆ ให้มีตัวร้ายหรือตัวอิจฉาที่ช่วยสร้างอุปสรรคให้มีแง่อนกันอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งการเพิ่มบทให้นักแสดงที่เป็น 'ตัวขาย' ตัวหนึ่งของเรื่อง เป็นต้น

สรุปได้ว่า ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลต่อบทละครโทรทัศน์เรื่อง *เจ้าสัวน้อย* ก็คือ การเอาใจตลาดผู้ชมและการยึดเรื่องตามจำนวนตอนที่ถูกกำหนดมาซึ่งเป็นส่วนของการช่วยเพิ่มกำไร

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลจำเพาะ จะเห็นได้ว่าบริษัทสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในส่วนของทีมงาน อุปกรณ์ และการตัดต่อ แต่ในส่วนของกำไรนั้นก็เป็นลักษณะของการบริหารบทที่ได้มาจากสถานีเป็นหลัก

ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลกระทบต่อการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง *ฝนตกชุกไหม้ใครคนอะไรมาพบกัน*

ผู้กำกับและผู้เขียนบทจะร่วมกันคิดเค้าโครงเรื่อง แล้วจึงส่งเรื่องไปให้สถานีพิจารณา หากว่าผ่านก็จะได้รับเงินทุนมาถ่ายทำ แต่หากสถานีพิจารณาว่าเป็นเรื่องที่ขายยาก ก็จะขอร้องให้ผู้ผลิตลดความจริงจังหรือเพิ่มเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการของตลาดมากขึ้น ผู้ผลิตก็อาจจะต้องปรับตามที่สถานีต้องการ หรือมีเช่นนั้นก็ต้องเปลี่ยนเรื่องไปเลย โดยที่ผู้เขียนบทยังคงต้องรักษาจุดยืนของบริษัท (การผลิตละครที่สะท้อนปัญหาสังคม) ไว้ให้ได้ด้วย และเมื่อแนวเรื่องผ่านการพิจารณาแล้ว สิ่งที่สำคัญลำดับต่อมาที่ส่งผลกระทบต่อจินตนาการการเขียนบทคืองบประมาณที่จำกัด กล่าวคือ หากมีเงินมากพอ การผลิตก็สามารถทำได้อย่างใจทุกอย่าง แต่มันเป็นไปไม่ได้ นั่นจึงทำให้บางครั้งผู้เขียนบทต้องปรับลดจินตนาการเพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตไม่ให้สูงจนต้องควักเนื้อ ตัวเองมาโปะ ทั้งนี้อาจจะมี การนำสินค้าที่ได้รับอนุเคราะห์มาใช้ในกองถ่ายมาจัดวางเป็นอุปกรณ์ประกอบฉากเพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายบางส่วน

สรุปได้ว่า ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลต่อบทละครโทรทัศน์เรื่อง *ฝนตกชั้หนูไหล คนอะไรมาพบกัน* ก็คือ การเอาใจตลาดผู้ชมเพื่อเพิ่มรายได้ และงบประมาณที่จำกัดกับการตอบแทนผู้สนับสนุนรายการเพื่อช่วยลดค่าใช้จ่าย

และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลจำเพาะ สังเกตได้ว่า ผู้ผลิตต้องตั้งงบประมาณที่เสนอไปให้สูงเกินงบประมาณจริงที่คาดไว้มากพอสมควร มิฉะนั้นจะไม่มีรายได้ทางอื่นมาทดแทนได้เลย ต้องบริหารเรื่องค่าใช้จ่ายไม่ให้มากเกินไป ถึงจะมีกำไร

ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลกระทบต่อการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง *สาวใช้หัวใจซิกาโก้*

ผู้กำกับ (ซึ่งเป็นผู้บริหารคนหนึ่งของบริษัท) ได้กำหนดแนวเรื่องและคิดพล็อตจากความต้องการที่จะเปลี่ยน 'ลุค' ของนักแสดงให้ฉีกแนวแบบสุดขั้ว จากนั้นจึงให้ผู้เขียนบทช่วยพัฒนาพล็อตผู้เขียนบทจึงเสนอให้แทรกแง่คิดบางอย่างซึ่งถือเป็น theme สำคัญที่ทำให้เกิดเรื่องราวความซุลมุนต่างๆ นานา และใช้ 'Star Power' มาช่วยในการพัฒนาตัวละคร ประกอบกันกับที่เชื่อว่าผู้หญิงคือกลุ่มเป้าหมายของละครโทรทัศน์ทำให้ผู้เขียนบทสร้างเหตุการณ์มาจากเรื่องราวที่ใกล้ตัวผู้หญิง นอกจากนี้ ยังสร้างตัวละครรายรอบที่สามารถสร้างความสนุกและดึงดูดผู้ชมได้ แม้ในฉากที่ไม่มีตัวละครเอกก็ตาม ในส่วนของการถ่ายทำ บทได้ถูกแทรกด้วยสินค้า Tie-In จำนวนมาก ซึ่งสำหรับในเรื่องนี้ Tie-In เกือบจะกลายเป็นโฆษณาไปเสียด้วยซ้ำ

สรุปได้ว่า ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลต่อบทละครโทรทัศน์เรื่อง *สาวใช้หัวใจซิกาโก้* ก็คือ การเอาใจตลาดผู้ชมและการหาสปอนเซอร์เพื่อช่วยเพิ่มผลกำไร

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลจำเพาะของบริษัทแล้ว เห็นชัดว่าต้นทุนจะสูงมาก ทั้งยังต้องขายเวลาโฆษณาเองถึงจะเกิดเป็นรายได้ที่จะถอนทุนคืนได้ ซึ่งโดยความเป็นสถานีช่อง 5 ซึ่งไม่สามารถแข่งกับช่อง 3 และช่อง 7 เรื่องขายโฆษณาได้เลย จึงเกิดเป็นลักษณะของ Tie-In เข้ามาช่วยบรรเทาไม่ให้นักลงทุนมากจนเกินไป หรืออาจทำให้ได้กำไรหลายเท่าตัวก็เป็นได้ทั้ง 2 ลักษณะ ซึ่งในเรื่องนี้ ผู้วิจัยพบว่า Tie-In มากและแรงกว่าเรื่องก่อนๆ พอสมควร เช่น การให้ตัวละครรับประทานบิสกิตกับทูน่าสเปรดยี่ห้อ TCB แล้วหันไปชักชวนให้ตัวละครอีกตัวลองด้วยท่าทางที่ขอบมากๆ หรือ การใช้พีวีซีฉีดดับกลิ่นในห้อง แล้วแสดงอาการเหมือนกำลังถ่ายหนังโฆษณา คือสูดกลิ่นเข้าไปแล้วทำท่าหอมชื่นใจ หรือการให้ตัวละครดื่มโค้ก ดีมนมไทย - เดนมาร์ก อมลุกอมแฮ็คส์ ดีมเหล่า กินไอรีโอ เป็นต้น

ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลกระทบต่อการเขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง *อังกฤษ*

ผู้กำกับคิดพล็อตเกี่ยวกับเสื้อผ้ามิงและไสยศาสตร์ แต่ผู้เขียนบทมองว่าควรจะทำเรื่องราวของความรักและการผจญภัยเข้าไปด้วย รวมทั้งใช้เสน่ห์ของนักแสดงมาช่วยให้ละครน่าติดตามมากขึ้น แต่เมื่อบทเขียนสำเร็จออกมา ผู้กำกับกลับเห็นว่าอาจจะต้องใช้งบประมาณและเวลาในการถ่ายทำนานเกินไป จึงขอให้ผู้เขียนบทตัดเนื้อเรื่องบางส่วนออกไป

สรุปได้ว่า ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลต่อบทละครโทรทัศน์เรื่อง *อังกฤษ* ก็คือ การเอาใจตลาดผู้ชมเพื่อช่วยสร้างเรตติ้ง-สร้างรายได้ และปัญหาเรื่องงบประมาณที่จำกัดที่ช่วยลดต้นทุน

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลจำเพาะ พบว่าบริษัทมิได้มีรายได้ทางอื่น นอกจากงบประมาณการผลิตที่ได้จากสถานี จึงเป็นการแน่นอนว่าต้องหาทางลดค่าใช้จ่ายให้ได้มากที่สุด เพื่อให้เหลือส่วนของกำไรมากที่สุดนั่นเอง

จะเห็นได้ว่าการผลิตละครโทรทัศน์ทุกเรื่องต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยเชิงพาณิชย์ในส่วนของ การเอาใจผู้ชม เป็นหลัก ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้เกิดการดัดแปลงมากที่สุดด้วย และถึงแม้ว่าจะปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางอ้อมต่อการเขียนบท หรือก็คือ ผู้ชมมิได้เป็นผู้กำหนดแนวทางการเขียนให้กับผู้เขียนบท แต่ผู้เขียนบทจะต้องเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ว่าจะต้องเขียนแบบไหนจึงจะ 'โดนใจ' กลุ่มผู้ชมส่วนใหญ่ ปัจจัยผู้ชมจึงเป็นองค์ประกอบที่สถานีและสปอนเซอร์ให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ ในการพิจารณาว่าสมควรซื้อละครเรื่องนั้นๆ หรือไม่ อันเป็นผลกระทบต่อเนื้อต่อผู้ผลิตให้ต้องผลิตละครตอบสนองความต้องการของผู้ชมเป้าหมายให้ได้เท่านั้น เพื่อให้องค์กรมีงาน มีรายได้ต่อไป

ในส่วนของ การวางสินค้า Tie-In นั้น จากข้อมูลของละครโทรทัศน์ในช่วงปีพ.ศ.2543 ผู้วิจัยพบว่าเป็นส่วนที่แทบจะไม่กระทบกับเนื้อเรื่องเลย หากแต่ว่าแนวโน้มของ Tie-In นั้นดูเป็นที่แพร่หลายมากขึ้นและอาจจะรุนแรงมากขึ้น คืออาจจะก้าวเข้ามากระทบต่อการเล่าเรื่อง (สำหรับบางบริษัทที่ต้องการผลกำไรที่เพิ่มมากขึ้น) เช่น ขอให้ตัวละครที่ใช้ผลิตภัณฑ์นี้มีบทเด่นหรือขอให้มีลักษณะนิสัยตามที่เจ้าของสินค้าระบุมา เป็นต้น แต่ถึงจะเป็นอย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยคาดว่า Tie-In ก็ยังคงเป็นวิถีทางเลือกเพื่อช่วยเพิ่มกำไรให้กับองค์กรได้อีกทางหนึ่งไปอีกนาน

และไม่ว่าปัจจัยเชิงพาณิชย์จะเป็นปัจจัยอะไรก็ตาม สุดท้ายแล้วทั้งหมดนั้นก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างผลประโยชน์สูงสุดให้กับผู้ผลิต เพื่อให้องค์กรอยู่รอด ซึ่งก็หมายถึงการอยู่รอดของผู้เขียนบทเองด้วย

จากแนวคิดโครงสร้างสื่อและสถาบันสื่อมวลชนของ McQuail (1994) ที่กล่าวถึงประเด็นเกี่ยวกับตลาดของสื่อและแหล่งที่มาของรายได้ว่ารายได้ของธุรกิจสื่อมวลชนนั้นมาจาก 2 ตลาด คือ ตลาดผู้บริโภค (Consumer Market) หรือก็คือตลาดผู้ชม เป็นรายได้ของการขายสินค้าหรือบริการต่อผู้บริโภคโดยตรง และตลาดโฆษณา (Advertising Market) ซึ่งเป็นรายได้จากการขายเวลาโฆษณา

ตลาดผู้บริโภคเป็นแหล่งรายได้ของธุรกิจนี้ เป็นเป้าหมายสำคัญที่ผู้ผลิตต้องค้นหาให้ได้ว่าสนิยมและความชอบของผู้ชมนั้นเป็นแบบใด เพื่อนำความชอบของผู้ชมนั้นมาผลิตเป็นละครที่ผู้ชมให้การตอบรับสูง นั่นจึงนำมาซึ่งรายได้จากตลาดโฆษณา ที่ผู้ผลิตจะโน้มน้าวให้เอเจนซีหรือเจ้าของสินค้าเชื่อมั่นให้ได้ว่าละครของตนจะทำเรตติ้งที่น่าพอใจให้คุ้มกับค่าโฆษณาที่เอเจนซีหรือเจ้าของสินค้าให้กับผู้ผลิต และด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนบทซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคลากรหนึ่งของการผลิตละครโทรทัศน์ (แม้จะเป็นแค่การรับจ้างเฉพาะเรื่อง แต่ในกระบวนการผลิตก็ถือว่าเป็นผู้ร่วมงานท่านหนึ่งอยู่ดี) ผู้เขียนบทจึงต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเรื่องธุรกิจไปด้วย ส่งผลให้การเขียนบทละครโทรทัศน์มักจะ ต้องมีการดัดแปลงเรื่องราวให้แน่ใจว่าสามารถขายได้แน่นอน

ในปัจจุบันนี้ ผู้วิจัยพบว่าบริษัทผู้ผลิตบางรายที่เช่าเวลาละครจากสถานีและต้องรับผิดชอบเรื่องการขายเวลาโฆษณาเอง (ซึ่งสามารถจัดให้อยู่ในกลุ่มที่ต้องพึ่งพาทลาดโฆษณามาก เนื่องจากผลประกอบการจะไปทางใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับการขายเวลาโฆษณานั้นเอง) ดังนั้นบริษัทจึงเปิดรับกับการเข้ามาซื้อสิทธิพลของปัจจัยเชิงพาณิชย์ได้ค่อนข้างมาก เช่น สปอนเซอร์อาจจะต้องการให้เครื่องดื่มมีนมैयाี่ห้อหนึ่งดูเป็นเครื่องดื่มสำหรับคนรุ่นใหม่ฐานะปานกลาง และต้องการให้ดูมีภาพลักษณ์เพื่อความสนุกสนานของการเข้าสังคม จึงขอร้องให้ใช้สินค้านี้กับตัวละครหลักหรือรองที่ภาพลักษณ์ตรงตามความต้องการ ในฉากที่เป็นงานเลี้ยงระหว่างเพื่อนฝูงที่กำลังสังสรรค์เฮฮาด้วยเครื่องดื่มชนิดนี้ เป็นต้น หากมิใช่ว่าบริษัทที่รับจ้างผลิตละครให้สถานี (ซึ่งจะได้รับเงินทุนก้อนหนึ่งจากสถานีมาผลิตละคร) จะไม่มีการวางสินค้า (Tie-in) เลย ผู้วิจัยพบว่าแทบทุกเรื่องจะต้องมี อาจจะแตกต่างกันที่ปริมาณความมากน้อยเท่านั้น ซึ่งส่วนนี้สามารถอธิบายได้ด้วยผลการวิจัยของ เสริมยศ ธรรมรักษ์ (2542) ที่กล่าวถึงวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งของการวางสินค้าในละครโทรทัศน์ว่าเป็นการเพิ่มรายได้หรือลดต้นทุนการผลิตวิธีหนึ่งของผู้ผลิตซึ่งนิยมปฏิบัติกันแทบทุกบริษัท อาจจะกล่าวได้ว่า นอกจากเจ้าของสื่อหรือผู้ผลิตสื่อที่จะมีอิทธิพลต่อเนื้อหาสื่อแล้ว ยังมีสปอนเซอร์อีกที่ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นกับการผลิตละครโทรทัศน์ในปัจจุบัน

และในส่วนในเรื่องค่าใช้จ่ายในการผลิตก็จะพบว่า ส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องต้นทุนผันแปร ซึ่งอาจเป็นเรื่องการควบคุมค่าใช้จ่ายที่ผันแปรตามเวลาที่ใช้ในการถ่ายทำ หรือค่าใช้จ่ายที่ไม่คุ้มค่าการลงทุน ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ได้เข้ามากระทบต่อการเขียนบทพอสมควร ทำให้ผู้เขียนบทต้องคอยระวังมิให้บทละครโทรทัศน์ที่เขียนไปนั้นส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงจนเกินไป ดังนั้น ผู้เขียนบทต้องเข้าใจและรับทราบปัญหาส่วนนี้ เพื่อหาทางออกที่เหมาะสมที่สุด คือยังสามารถเล่าเรื่องได้อย่างไม่ผิดจุดประสงค์และก็ยังสามารถลดต้นทุนที่เกินความจำเป็นได้อีกด้วย

นอกจากนั้น ผู้วิจัยค้นพบอีกว่ายังมีเรื่องราวที่น่าสนใจอีกมากมายที่เกิดขึ้นเป็นกรณีพิเศษจากการทำงานในการเขียนบทที่น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการก้าวเข้าสู่วงการนี้ อันได้แก่

เรื่องของการทำละครสต็อกและละครเร่ง ซึ่งต่างมีข้อดี ข้อเสียอยู่ในตัว นั่นคือละครสต็อกนั้น ผู้เขียนบทสามารถสร้างสรรค์บทที่ละเอียดและลุ่มลึกได้มากกว่า เนื่องจากมีเวลาในการเขียนและแก้ไข ชัดเกลาค่อนข้างมาก ส่วนละครเร่งนั้น ผู้เขียนบทจำเป็นต้องเขียนให้ทันกับเวลา ทำให้อาจมีข้อผิดพลาดได้ง่าย แต่ต้องปล่อยเลยตามเลย เนื่องจากไม่มีเวลาพิถีพิถัน แต่ละครสต็อกก็จะเสียเปรียบอยู่บ้างในส่วนของความทันเหตุการณ์และการปรับเปลี่ยนตามเสียงวิจารณ์ได้อย่างทันท่วงที เช่น เมื่อใกล้ถึงกำหนดออกอากาศ ละครสต็อกจะตัดตัวอย่างตอนสำคัญๆ มาออกอากาศโฆษณาเป็นที่เซอร์เพื่อ 'เรียกน้ำย่อย' ทำให้ช่องคู่แข่งที่ใช้กลยุทธ์ในการผลิตงานตามสถานการณ์เฉพาะหน้าสามารถใช้ที่เซอร์นี้เป็นตัว 'วางหมากแก้เกม' เช่น คุณกาญจนา กล่าวถึงการทำงานในเรื่อง 'โนห์รา' ซึ่งแข่งกับเรื่อง 'ขมิ้นกับปูน' ว่าเห็นตัวอย่าง 'ขมิ้นกับปูน' ที่ปูให้สวยเขียนดีนางเอก ทางผู้เขียนบทซึ่งได้รับมอบหมายให้เขียนบทละครเรื่อง 'โนห์รา' ซึ่งเป็นแนวพีเรียดและเป็นชีวิตรันทศเช่นเดียวกัน ทำการแก้เกมด้วยการทำให้เรื่องราวในเรื่อง 'โนห์รา' รันทดมากกว่า เข้มข้นและบีบคั้นจิตใจผู้ชมมากกว่า อาทิเช่น การเขียนด้วยหางกระเบน การถูกนางร้ายกลั่นแกล้ง ทั้งโดนตบ ทั้งโดนตี มีการวางยาพิษเพื่อใส่ร้ายป้ายสี เป็นต้น หรือจากเรื่อง 'แม่ค้า' (ละครก่อนข่าวภาคค่ำ) ของช่อง 7 ซึ่งแข่งกับเรื่อง 'แม่เลี้ยงคนใหม่' ในช่วงเวลาเดียวกันของช่อง 3 โดยมีนักแสดงนำคนเดียวกันคือ ทราวย เจริญปุระ แต่คุณกาญจนาก็ใช้กลวิธีต่างๆ ในการดึงดูดผู้ชม อาทิเช่น ให้นางเอกเป็นนักมวยหญิงยอดกตัญญู ต้องยอมเจ็บตัวเพื่อหาเงินช่วยแม่และน้องๆ หรือให้นางเอกคิดเพิ่มยอดขายข้าวแกงของแม่ด้วยการให้บริการส่งข้าวแกงถึงที่ (delivery) หรือการเอา 'น้องตุ้ม' นักมวย หน้าสวยมาเล่น ทำให้มีมุขตลกๆ เพิ่ม หรือความเป็นคนช่างคิดและใฝ่ดีของนางเอกและด้วยทุนจากพระเอกทำให้สามารถก่อตั้งชมรมเพื่อพ่อค้าแม่ค้า เป็นต้น

ในบางครั้ง ปัญหาของการเขียนบทสำหรับบางบริษัท ก็คือ การได้นักแสดงที่ไม่เหมาะสมกับบท ทำให้ผู้เขียนบทต้องเขียนบทดัดให้เข้ากับนักแสดง แต่นักแสดงที่ไม่มีประสบการณ์ก็ยังไม่เล่นไม่ได้ ทำให้ต้องลดระดับความเข้มข้นของอารมณ์ลงไป จนอาจจะทำให้ผู้ที่เคยอ่านบทประพันธ์ไม่พอใจกับการปรับเปลี่ยนเช่นนี้ก็เป็นได้ หากแต่หากมีใครทราบไม่ว่า บางครั้งเป็นภาวะจำเป็น เนื่องจากผู้ใหญ่กำหนดตัวนักแสดงลงมา ผู้เขียนบทไม่มีสิทธิในการตัดสินใจเรื่องการคัดเลือกนักแสดงมากนัก โดยเฉพาะในบางสถานีซึ่งมีนักแสดงที่ถือว่าเป็น 'ลูกรัก' ของผู้บริหารสถานี ซึ่งเป็นผู้ถืออำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในการตัดสินใจ

อีกประเด็นที่น่าสนใจคือ แนวเรื่องของละคร ซึ่งผู้วิจัยพบว่าเป็นแนวรักโรแมนติก - รักกุกกิก เสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น รักประกาศิต ภูษิษฐ์-นริศรา มณีหยาดฟ้า เจ้าสัวน้อย มัสยา สาวใช้ หัวใจซิกาโก้ เขาวานให้หนูเป็นสายลับ ส่วนที่เหลือคือ เรื่องอังกอร์ หงส์เหนือมังกร และฝนตกชุกไหม้ไหลคนอะโรมาพบกัณ นั้นเป็นแนวเรื่องอื่นผสมผสานกับเรื่องของความรัก แสดงให้เห็นว่า แนวเรื่องที่เป็นกระแสหลักที่ผู้ชมชอบก็คือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรักเท่านั้น ซึ่งในส่วนนี้สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิด Commercialization ของ McQuail (1994) นั่นคือ เนื้อหาในบทละครส่วนใหญ่ที่ถูกเขียนขึ้นมานั้นก็เพื่อตอบสนองของกลุ่มผู้ชมเป้าหมายเป็นสำคัญ โดยเน้นที่เรื่องราวของความบันเทิง ความสนุกสนานเป็นหลัก โดยจะทำตามอย่างกันเพราะคิดว่าเป็นกระแสความนิยมของผู้ชม หากทำตามเรื่องที่กำลังได้รับความนิยม ละครก็จะต้องขายได้ และเมื่อเชื่อกันว่าผู้ชมชอบดูละครที่มีพระเอกนางเอกที่รักกัน แม้ว่าบทประพันธ์จะไม่ได้เขียนมากก็ต้องมาเพิ่มใส่เข้าไปจนได้ เพื่อเพิ่มความมั่นใจว่าละครจะขายได้อย่างแน่นอน ซึ่งเป็นการคำนึงถึงผลประโยชน์ คอยคำนวณถึงผลได้ผลเสียอยู่ตลอดเวลา ทั้งคาดหวังถึงผลกำไรและหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่จะทำให้ขาดทุน ทั้งนี้ก็เพื่อความอยู่รอดของบริษัทเป็นสำคัญ แม้ว่าบทละครบางเรื่องอาจจะให้ความสำคัญกับการคืนประโยชน์สู่สังคมอยู่บ้าง แต่อย่างไรก็ต้องยอมรับกับระบบธุรกิจที่ครอบงำให้ได้

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. ปัญหาเรื่องลิขสิทธิ์ของบทละครโทรทัศน์ที่ทำให้การขอความอนุเคราะห์บทละครเพื่อนำมาศึกษาเป็นไปได้ยาก ดังนั้นการที่จะเลือกทำวิจัยที่ต้องอาศัยบทละครโทรทัศน์นั้นทำให้ ผู้วิจัยต้องใช้เวลามากไปกับการขอข้อมูลส่วนนี้
2. การเข้าถึงแหล่งข้อมูลซึ่งเป็นผู้เขียนบทที่มีชื่อเสียงบางท่านนั้นเป็นไปได้ยากมากสำหรับผู้ที่ไม่ได้มีเส้นสายในวงการนี้เลย เมื่อผู้วิจัยต้องติดต่อผู้เขียนบทเพื่อขอความอนุเคราะห์บทละคร

โทรศัพท์จากท่านเหล่านี้โดยตรง พบว่าบางท่านได้ขอให้ทางบริษัทปฏิเสธการบอกเบอร์โทรศัพท์แก่บุคคลภายนอก และเมื่อผู้วิจัยได้ลองค้นหาทางอินเทอร์เน็ตก็พบว่าผู้เขียนบทหลายท่านทำเรื่องขอให้ปกปิดเลขหมายโทรศัพท์ไว้เป็นกรณีพิเศษ ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถติดต่อผู้เขียนบทอีกหลายๆ ท่านได้เลย

3. ผู้วิจัยใช้เวลาในการติดต่อขอบทละครโทรทัศน์ อ่านบทประพันธ์ อ่านบทละครโทรทัศน์ และดูเทปละครโทรทัศน์ทั้ง 9 เรื่องนานเกินไป จนทำให้เมื่อไปสัมภาษณ์ผู้เขียนบทบางท่านที่ทำงานหลายอย่างพร้อมกัน เช่น เป็นพิธีกร เป็นเจ้าของบริษัทโปรดักชั่น เป็นต้น ไม่สามารถที่จะให้ข้อมูลการเขียนบทในเรื่องที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้อย่างละเอียด เนื่องจากเวลาได้ล่วงเลยผ่านไปนานมากแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ไม่ว่าจะในขั้นตอนใด ควรมีการเข้าไปฝึกงาน หรือสังเกตการณ์ร่วมกับการปฏิบัติงานจริงของผู้ผลิตละครโทรทัศน์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง
2. การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเพียงละครโทรทัศน์ช่วงหลังข่าวเท่านั้น จึงควรมีการศึกษากับละครโทรทัศน์ในช่วงเวลาอื่น โดยเฉพาะช่วงเวลาที่ผู้ผลิตต้องดูแลเรื่องการขายเวลาโฆษณาเอง เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยและขยายผลการศึกษาให้กว้างขึ้น
3. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลกระทบต่อรายการโทรทัศน์รูปแบบอื่นๆ หรือปัจจัยเชิงพาณิชย์ในสื่ออื่นๆ เพื่อเป็นการขยายผลการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย